

บทคัดย่อ

ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศนั้นไม่มีระบบบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย มาตรการตอบโต้จึงเป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นกลไกที่ช่วยเสริมหรืออุดช่องโหว่ของการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ และมีส่วนสำคัญยิ่งในแง่ของรัฐที่ได้รับความเสียหายในการยุติการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการเยียวยาความเสียหาย อันเกิดจากการกระทำผิดในทางระหว่างประเทศ

มาตรการตอบโต้ของรัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศมีตั้งแต่ในอดีต ในช่วงก่อนกฎบัตรสหประชาชาตินั้น รัฐสามารถกระทำการใดๆ ที่เป็นการใช้กำลังได้โดยไม่มีข้อจำกัด แต่ต่อมาภายหลังในยุคกฎบัตรสหประชาชาติ หลักการห้ามใช้กำลังตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ ถือว่าเป็นหลักการสำคัญยิ่งในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลผูกพันรัฐทั้งในฐานะที่เป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และสนธิสัญญา มาตรการตอบโต้จึงจำกัดขอบเขตเฉพาะในมาตรการที่ไม่ใช่การใช้กำลังเท่านั้น

นอกจากนี้ร่างข้อบทว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐ อันเกิดจากการกระทำผิดในทางระหว่างประเทศในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรการตอบโต้ได้เพิ่มเติมลักษณะพิเศษบางประการของการใช้มาตรการตอบโต้ ทั้งในเรื่องกระบวนการระงับข้อพิพาทในลักษณะบังคับ กล่าวคือ รัฐต้องดำเนินการระงับข้อพิพาทภายใต้ร่างข้อบทว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐเสียก่อนที่จะดำเนินมาตรการตอบโต้ได้ และเรื่องของการใช้มาตรการตอบโต้โดยรัฐที่สาม อันเป็นการให้สิทธิแก่รัฐที่สามเข้ามามีบทบาทในการเรียกร้องให้รัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายปฏิบัติตามพันธกรณี

จากร่างข้อบทว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐอันเกิดจากการกระทำผิดในทางระหว่างประเทศ ในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรการตอบโต้ของรัฐ แม้มิได้มีผลใช้บังคับในฐานะที่เป็นสนธิสัญญา แต่ในบางส่วนของร่างข้อบทนั้นเป็นการประมวลหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับมาตรการตอบโต้ ซึ่งมีผลผูกพันเป็นการทั่วไป และบางส่วนเป็นการนำเสนอเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หากรัฐทั้งหลายเห็นชอบและปฏิบัติตามแนวนี้นั้น ก็จะพัฒนาขึ้นโดยมีผลผูกพันรัฐต่างๆ ในฐานะที่เป็นกฎหมาย

อีกทั้งการใช้มาตรการตอบโต้ของรัฐนั้นต้องกระทำไปในวัตถุประสงค์เพื่อการยุติการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการโน้มน้าวรัฐที่ก่อความเสียหายเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ อันได้แก่ หลักความได้

สัดส่วนและหลักความจำเป็น หลักการห้ามใช้กำลังตามกฎหมายประเทศไทย หลักการห้ามละเมิดพันธกรณีที่เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และหลักการห้ามละเมิดกับกฎหมายเด็ดขาด